

VROUWEN IN VERZET

Maar de vroedvrouwen hadden ontzag voor God en deden niet wat de koning van Egypte hun had opgedragen: ze lieten de jongetjes in leven. (Exodus 1, 17)

Op school zijn taal en rekenen twee aparte vakken. Maar in Bijbelverhalen vallen ze soms samen: wie wil lezen moet kunnen tellen. Het boek Exodus begint met het noemen van de twaalf zonen van Jacob. Maar de hoofdrol wordt in het eerste hoofdstuk nu juist opgeëist door twee vrouwen die de rij openen van *twaalf dochters*. Tel maar mee: Sifra en Pua, de twee vroedvrouwen, de moeder van Mozes en haar eigen dochter Mirjam, de dochter van de koning; en daar komen de zeven dochters van Jetro nog eens bij, en dat maakt...*ook twaalf!* Dat is geen toeval. Het lot van de nakomelingen van de twaalf zonen van Jacob wordt bepaald door twaalf dochters! De Bijbelschrijver wilde maar zeggen: de bevrijding begon bij vrouwen. En dan denken sommigen nog dat de Bijbel vrouwonvriendelijk is!

Bij wie begon de bevrijding van Israël? Bij Mozes? Nee, bij twee vrouwen die, met gevaar voor eigen leven, het bevel van de koning van Egypte trotseerden. Hun verhaal lijkt alleen maar een inleiding op het eigenlijke verhaal, maar in werkelijkheid waren zij voortrekkers van een beweging die ervoor zorgde dat Mozes kon overleven.

Sifra en Pua deden de eerste stap op de weg van verzet. Daar is altijd moed voor nodig. Zij hadden zelf een prooi kunnen worden van het geweld waarmee de koning regeerde. Zijn razernij was er groot genoeg voor. Zij hadden kunnen denken: 'Laat ik me uit lijfsbehoud maar buigen onder het bevel.' Of: 'Het heeft toch geen zin je te keren tegen zo'n overmacht - er is geen beginnen aan.' Toch begonnen zij: met het risico alleen te blijven staan.

Soms durven enkelingen tegen de stroom in te gaan. Zoals Rosa, de zwarte vrouw die eind vijftiger jaren weigerde om in de bus op te staan voor een blanke. Ze liep het risico alleen te blijven en vermorzeld te worden door de geweldsstructuur van de toenmalige Amerikaanse samenleving. Maar haar daad vond meteen navolging bij andere Afro-Amerikanen: zij hadden gezien dat het mogelijk was

om zich niet neer te leggen bij vernedering. En zo werd de aanzet gegeven tot de Beweging voor Burgerrechten onder leiding van Martin Luther King die een eind zou maken aan de rassenscheiding. Daden van enkelingen kunnen de scharnieren zijn waarover de deuren van de geschiedenis opengaan. Oskar Schindler was ook zo iemand. De Duitse ondernemer stelde tijdens de Tweede Wereldoorlog Joden te werk in zijn fabriek. Aanvankelijk omdat ze zo goedkoop waren. Maar al vlug trok hij zich hun lot aan, en gebruikte hij zijn relaties onder de nazi's om zijn werknemers uit de kampen te houden. Zelfs toen een aantal van hen per ongeluk in Auschwitz terecht kwamen, reisde hij hen achterna om hen terug te halen. Zijn hele vermogen en zelfs zijn leven stelde hij in de waagschaal om 'zijn' Joden te redden. Door de daad van deze eenling is het aantal nakomelingen van Schindlers Joden nu al groter dan het aantal Joden dat momenteel in Polen leeft.

Ook de twee vroedvrouwen veroorzaakten een kettingreactie met grote gevolgen. Omdat zij zich tegen het bevel van de koning keerden kon de moeder van Mozes voor haar kind een uitweg zoeken, waardoor de dochter van de Egyptische koning het kind vond en medelijden kreeg, waardoor zijn zusje Mirjam in staat was voor hem een zoogmoeder te zoeken, waardoor Mozes kon opgroeien tot een man, die weliswaar opnieuw in gevaar kwam, maar die op de vlucht de zeven dochters van Jetro tegen het lijf liep die hem bij hun vader onderdak gaven, waardoor hij door God kon worden geroepen tot leider van Israël, waardoor Israël bevrijd zou worden uit Egypte. Die laatste gebeurtenis van de uiteindelijke uittocht uit Egypte zal na-echoën in heel de Bijbel. Het zal een oerverhaal worden in de Bijbel. Jesaja zal vele honderden jaren later de terugtocht uit de Babylonische ballingschap schilderen als een Tweede Uittocht. Matteüs zal nog weer later zijn evangelie van Jezus Christus schetsen in beelden van het boek Exodus. En het Jodendom zelf viert tot op de dag van vandaag met Pasen nog steeds de bevrijding uit Egypte.

Sifra en Pua zullen misschien de naam Mozes nooit gehoord hebben. Maar noem mij één Bijbeltekst waarvan de echo nagalmt tot in alle uithoeken van de Schrift. Exodus 1:17! Het grootste gedeelte van de Bijbelse geschiedenis is terug te voeren tot één woordje: het

woordje *maar*. 'Maar de vroedvrouwen hadden ontzag voor God.' Daar had ook kunnen staan: 'En de vrouwen vreesden de koning.' Dan had de geschiedenis er heel anders uitgezien. Er wordt weleens gezegd: de geschiedenis had een heel ander verloop gekregen als de neus van Cleopatra wat korter was geweest. Maar Bijbels gesproken moet het zijn: de geschiedenis had er heel anders uitgezien als de moed van Sifra en Pua wat kleiner was geweest. De vrouwen echter hadden ontzag voor God.

Dat betekent overigens niet dat zij bang waren voor God. Het gaat om ontzag voor der zaak van God. En God is een God van leven. Daarom komt het woordje leven ook vier keer voor in het Bijbelverhaal. We zeiden het al: lezen is soms tellen. En precies middenin staat dat de vroedvrouwen tegen de koning zeggen: 'De Hebreeuwse vrouwen zijn zo *sterk* dat ze hun kind al gebaard hebben voordat de vroedvrouw er is.' Daar staat letterlijk een woord dat ook te maken met leven. De Hebreeuwse vrouwen zijn *meesteressen van het leven* - zo zou het ook vertaald kunnen worden. En dat staat precies middenin! Het is dan ook letterlijk de kern: van die meesteressen van het leven zijn Sifra en Pua de voorhoede.

Weet u wat opvallend is? Dat God zelf nergens op directe wijze de aanzet heeft gegeven tot hun verzet. Het komt uit de vrouwen zelf. God is nog niet actief in het spel betrokken. Hij zegent alleen wat zij deden. Pas in hoofdstuk 3 zal God gaan spreken. Dan zal het overigens opvallen hoeveel woorden de Eeuwige nodig heeft om Mozes te overtuigen van zijn taak. De mannen laten zich kennelijk lastiger inschakelen. Maar hier nemen vrouwen vrijwillig het voortouw. *En het is alsof de vrouwen niet alleen de mannen, maar zelfs God al vooruit zijn!*

Daar kunnen wij iets uit leren. Nog steeds is de wereld een schouwtoneel van onderdrukking en dwangarbeid. In onze machteloosheid daarover stellen wij vaak vragen als: 'Waarom laat God al die ellende in de wereld toe?' Wel, die vragen hoeven wij niet weg te poetsen. Maar de vraag is of dat echt helpt en inspireert als wij blijven steken in dat filosoferen over de rol van God. Misschien moeten we het radicaler zeggen: stél dat God werkeloos toeziet (dat geloven we niet, maar daar heeft het soms de schijn van), dan hoeven wij dat toch nog niet te doen? Wij kunnen zelf de handen en voeten van God zijn. Niet dat God in alles afhankelijk is van ons. Hij

is een zachte kracht die in de geschiedenis werkzaam en voelbaar is.
Maar soms ziet God tot Zijn verrassing in mensen die voorop lopen
zijn evenbeeld.

VOORBEREIDING

Orgelspel

Welkomstwoord

We zingen: Jezus, U bent het licht in ons leven

Stilte voor persoonlijke voorbereiding

Bemoediging, drempelgebed en groet

v.: onze hulp is in de naam van de Heer

g.: die hemel en aarde gemaakt heeft

v.: die trouw blijft tot in eeuwigheid

g.: en niet laat varen het werk van zijn handen

v.: Laten wij bidden.....

door Jezus Christus, onze Heer.

g.: Amen

v.: de Heer zij met u

g.: Ook met u zij de Heer

Aanvangslied: Psalm 93

Over de dienst

Zingen: Gezang 459: 1-5

Gebed om ontferming

Glorialied: Gezang 380: 1-4

ROND HET WOORD

*Na het gesprek met de kinderen
(melodie gezang 28)*

*Wij steken de kaarsen aan
en gaan met de lampen hier vandaan.*

*Wij horen in eigen taal
verhalen van God en de mensen.*

*We zingen verwonderd een lied
dat God ons zijn vriendschap biedt.*

Gebed van de zondag

Lezing: Exodus 1

Zingen: Lied van de dwaze moeders

Uitleg en verkondiging: Vrouwen in verzet

Meditatief orgelspel:

Zingen: Psalm 92: 4-8

GEBEDEN EN GAVEN

Gebeden

Stil gebed – Onze Vader

Inzameling van de gaven

Slotlied: Gezang 284

Zegen

Uitleidend orgelspel